

Šiame numery:

Dar vieną premiją?
Vienatvė — vidiniai pasauliai Amerikos mene.
PEN klubo kalinamų rašytojų komiteto pranešimas.
Nauja Algimanto Kezio nuotraukų knyga.
Rašytojus liečiantis pokalbis.
Lietuviai De Paul konservatorijos scenoje.
Rūta Pakštaitė ir Carmen Valentiūnas-De Michael.
Marijos Stankus-Saulaitės eilėraščiai.
Lietuvių religinė poezija.
Kęstučio Zapkaus paroda New Yorke.
Vincio Krėvės minėjimą prisiminus.
Šv. Pranciškaus Asyžiečio minėjimas Chicagoje.
Užtemimai ir kitokia padangių veikla.

Kertinė Parastė

Dar vieną premiją?

O kodėl gi ne? Nors kai kurie santūresni kultūrininkai jau pradeda baigintis premijų infliacija, dar vienas šiaudus vėžio nesulaužys.

Tad kodėl gi ne? Premijuojam ir rašytojus, ir dailininkus, ir mokslininkus, ir žurnalistus, ir kultūrinio darbo organizatorius, ir jaunos, ir senus. Konkursus ir premijas skelbia ne tik didžiosios organizacijos, bet ir laikraščiai, žurnalai, radio programos, gydytojai, medžiotojai, moterys, žemaičiai, na, ir šiaip geros valios turtinęs lietuviai. Atrodo, kad premijuoja visi ir visus. Bet taip tik atrodo, nes be pažymėjimo ir pagarbos lieka dar viena kultūros darbuotojų kategorija:

Sūlome premijuoti knygnešius.

Knygnešius? Tiesa, formaliai žiūrint, šioji profesija išnyko jau 1904 metais. Bet gyvenimiškai paėmus, kas gi jei ne knygnešiai yra tie žmonės, kurie kas savaitę ar tai prie parapijos, ar prie klubo susitato stalus ir apkloja juos lietuviškom knygom? Tai jų dėka mūsų leidyklų tiražai dar kol kas nenukrito žemiau šimtinių. Jie nusipelnė dėmesio, pagarbos, o gal net ir daugiau.

Juokai juokais, premijos premijom. Tačiau kultūrinis darbas (tegu ir pagelbinis), kurį atlieka mūsų lietuviškos provincijos knygų platintojai, yra ne mažiau svarbus už daugelį kitų, kuriuos viešu žodžiu giriamo. Pagyrimo ir paskatinimo verti ir šie, knygnešiai pavadinti, asmenys, kurių dėka lietuviška knyga dar kartais suranda skaitytoją-pirkėją.

Išsibarsčius mums po visus Amerikos priemiesčius, knygų platinimas darosi kaskart sunkesnis. Gal tai mažiau jaučiama tokiame Marquette Parke, kur apsirūpinimas lietuviškais gaminiais (ir kultūriniais ir kulinariniais) vis tik dar šiek tiek panašus į normalų. Tiesa, ir ten nėra lietuviškų knygų krautuvės, bet kas nori, eidamas apsipirkti, knygų gali

užsukti ar pas Vaznelį, ar į Marginius, ar, pagaliau, į šio dienraščio redakciją. Gi provincijoje, kur nėra net lietuviškos duonos bei dešrų parduotuvės, apie knygynus negalima nei sapnuoti. Kur tada žmogus gali įsigyti ar tai naują romaną, ar poezijos rinkinį, ar memuarų knygą?

Zinoma, gali užsisakyti tiesiai iš leidyklos ar redakcijų. Bet tai padarys tik tada, kai jam knygos nežmoniškai reikės. Šiaip jau per didelė bėda. Amerikietiška komercija mus jau galutinai atpratino eiti pačiam prekės ieškoti, o įpratino laukti, kol ateis, pasiūlys, įpirš. Jei prekės neįsiga po nosim, reiškia, be jos galima apsieiti. O be lietuviškos knygos apsieiti nesunku, kai nuolat gražiai čirškia spalvota televizija, kai vaistinių lentynose pilnos kišeninių, papuoštų kviečiančiais viršeliais ir pavadinimais.

Kiek kitaip kai lietuviška knyga, tegu jau ir ne tokiais dirginančiais aplankais papuošta, atsiduria žmogui prieš akis. Taip atsitinka sekmdieniais, kai knygom apkrauti stalai pasitinka parapijos „šventoriuje“ žmogų, traukiantį po mišų kavos puodukui ir savaistiniam patausėjimui su tautiečiais. Sustoja, pavarto, pažiūri kas naujo, kartais net nusiperka. O jei ir nenusiperka, tai bent pamato, kad lietuviška knyga dar yra, kad ji rikiuojasi dideliu, margu būriu ir prašosi skaitoma.

Tie stalai patys knygomis neapsikrauna. Reikia pasišventusio žmogaus, kuris kas savaitę jas išrikiuotų. Bet čia tik darbo dalis. Juk reikia knygas užsakyti, nenupirktas išsiųst, susirašinėti ir atsiųskaityti su dešimtimis leidyklų-leidyklėlių. O sunkiausia, kad tie visi darbeliai yra nuolatiniai — jie niekad nesibaigia, jie žmogų pririša ir reikalauja ilgalaikio pasišventimo.

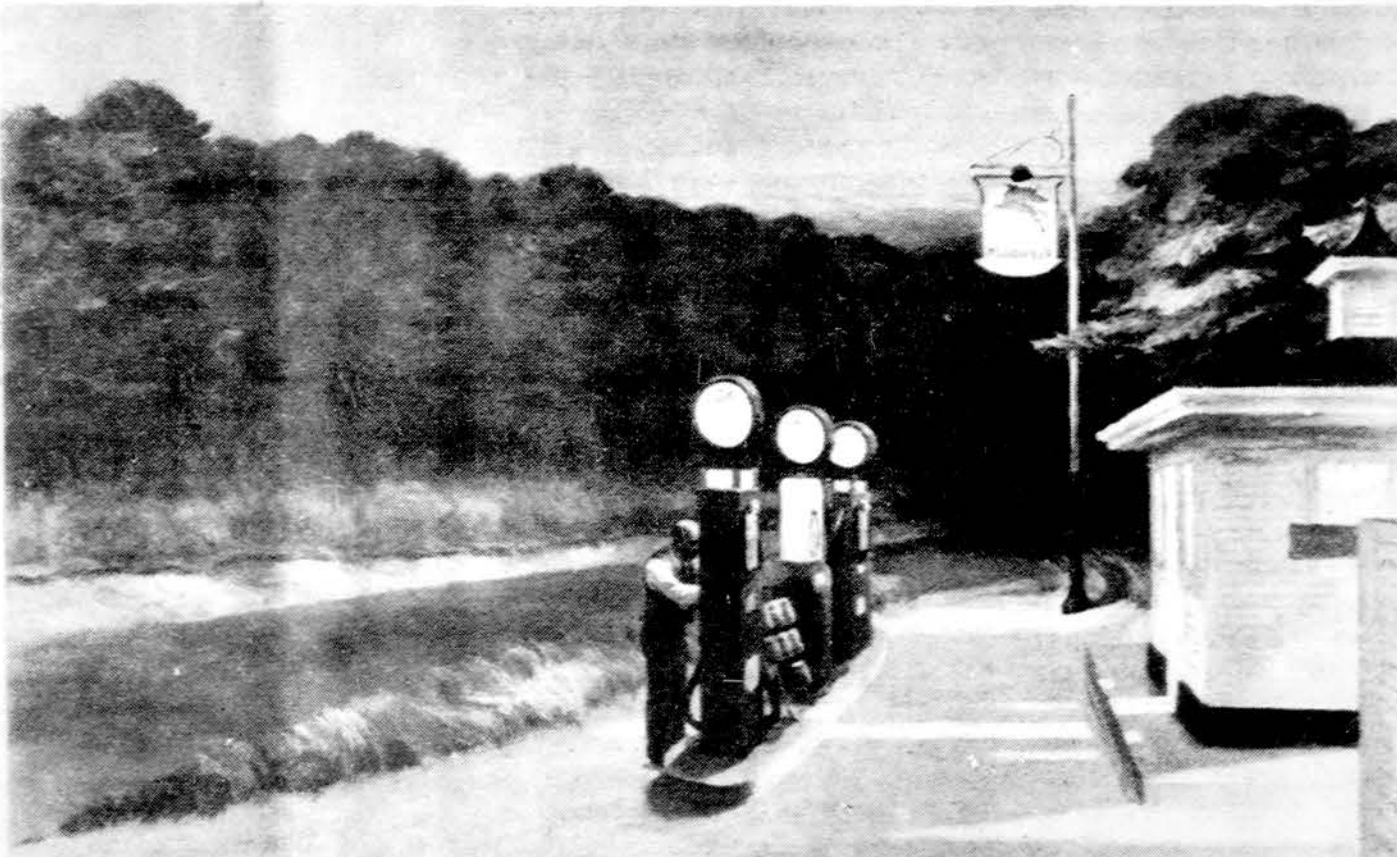
Žodžiu, mūsų provincijos knygnešių darbas ir svarbus ir (Nukelta į 2 psl.)

Vienatvė — vidiniai pasauliai Amerikos mene

DALIA KOLBAITĖ

Šių metų rugsėjo mėnesio pabaigoje Terra Museum of American Art, Evanston, Ill. atidaryta paroda pavadinama „Solitude — Inner Visions in American Art“. Parodoje atstovaujama 51 menininkui iš 1840-1979 metų laikotarpio. Parinkta parodos tema — „Vienatvė“ yra itin drąsi, nes pati sąvoka yra išsami ir sunkiai vaizdiniai išreiškiama. Išstatytieji 67 darbai kiekvienas kitaip vienatvę interpretuoja (ir nevienodai vykusiai), tačiau ją pristato tarp dviejų polių: vienatvę suprantant teigiama prasme arba neigiama. Tarp tų dviejų polių yra visa gradacija tarpinių, todėl derėtų juos apibūdinti, prieš apžvelgiant būdingiausius darbus.

Dvasinė vienatvė įprastą prasmę yra žmogaus svetimybės, tolimybės kitam žmogui, jį supančiai gamtai, Dievui. Negalimybė kita pasiekti dėl įvairių priežasčių, neradimas dvasinio tilto sudaro benamio buvimo padėtį. Tai gali būti pati giliausia žmoguje žaizda. F. Mauriac'o žodžiais: „Yra aišku, kad esame beviltiškai vieniši ir kiekvienas mūsų turi kovoti su šiuo likimu iki mirties, tos paskutinės vienatvės, nes galutinėje sąskaitoje — turėsime mirti vieniši“. Ši vienatvė gali gyvenimą ardyti ir žmogų kankinti, nes jis nesutinka su likimu. Ji gali būti fizinė vienatvė, arba jautia ma žmonių tarpe, kurie svetimi dėl vienos ar kitos priežasties. Iš kitos pusės, teigiama, įprasminta vienatvė, (ar ji būtų dvasinė ar fizinė, ar abi kartu), žmogų brandina ir dvasiniai turtina. Ji paprastai savanoriškai pasirinkta, susitaikius

Edward Hopper (1882-1967)

Benzinas (aliejus) 1940

su likimu. Thoreau savo *Walden* rašo: „Išėjau į mišką todėl, kad norėjau atidžiai gyventi, veidu stoti prieš esminį gyvenimo veidą, idant pamatytčiau, ką mane galėtų pamokyti, nes prieš mirtį nenorėjau sužinoti, kad nesu gyvenęs“. Emersonas rašė: „Kad įeity į vienatvę, žmogus turi atsitraukti tiek nuo savo kambarių, tiek nuo visuomenės. Aš nesu vienatvėje, kai rašau ir skaitau, nors nieko nėra su manimi. Bet jei žmogus siekia vienatvės, težiūri į žvaigždes“. Toliau jis rašo (*The American Scholar*): „Poetas, vispusišką vienatvę atsimindamas savo spontaniškas mintis ir jas užrašydamas, užrašo tai, ką sausakimšai prigristuose miestuose žmogus randa tiesos“. Mąstančiųjų tarpe, kūry

bingam žmogui, fizinė bei dvasinė vienatvė būtina. Vienatvės tyloje, tylėjime, pajunti tobulesnio gyvenimo ilgesį ir pamatai, kuo gali tapti; įsimąstymas į dvasios būklę, į viską įsijaučiant, padeda subręst asmenybei, sako A. Grauslys savo knygoje *„Sviesa tamsoje“*. A. Maceina: „Asmenybės išsivysto ir subręsta tik vienatvėje“. Tikroji vienatvė, pagal Thomas Merton, „tai dalyvavimas Dievo, kuris yra visame, vienatvėje (*Sign of Jonas*)“.

Tarp šių dviejų priešingybių yra eilė dvasinių būklių — dvasinis skaidrumas arba rūpestis savimi; džiaugsmas ar liūdesys; regėjimas — jautrus vidinio pasaulio išbujojimas arba skaudi introspekcija. Teigiamai suprastą vienatvę randame daugiau 19 šimt. bei 20 šimt. pradžios kuryboje, nes Amerika tuo metu nepatyrė didelių politinių, socialinių ekonominių krizių. Nedaug yra nerimo, vidinės kančios, sukrečiančių socialinių implikacijų. Tai vienatvė be per didelio vienišumo. Gi 20 šimt. antrojo pusėj, dvasia tampa nerami nuo egzistencinių traumų, kurios tydomis užaugo, industrializacijos ir miesto nužmogintos egzistencijos iš

dava. Ji įgyja tikro vidinio pasimetimo bei kančios dimensiją. Čia pirma žvilgtelėsim į šiuos vėlyvesnius darbus (kurių parodoje didžiulė, po to sugrįšime prie ankstyvesniųjų kūrinių tik todėl, kad jie labiau įprasmina žmogaus vienatvę ir tuo gal parodo, ko šių dienų dailininkas nepajėgia sukurti, būtent, pakreipti vienatvę nuo griauančių jėgų į aukštesnę dvasinę sintezę.

Iš būdingesnių neigiamos vienatvės vaizduotojų randame Albright, Hopper, Tooker, Marsh. Jiems bendra, kad jie yra figūratyviniai dailininkai, ir jų darbų dvasia lengvai pagaunama. Albright tapo vyresnio amžiaus žmones, paliestus egzistencinės traumos. Jiems gyvenimas trumpas ir baigiasi beviltiškai. Jo technika rodo kūno, drabužių, daiktų, aplinkos disintegraciją. Žmogaus kūnas tampa lygiai tokia pat medžiaga. Atsiranda baimė artumo, nusivylimas vienas kitu. Atsivėikimimai — tai žmogaus gyvenimo pagrindinis bruožas. Hopper rodo žmogų kasdieninėje aplinkoje — restorane, prie gazolino stoties, arba miesto stotį be žmogaus. Aplinkos svetimumas, neprieteliškumas virsta nusivylimu. Žmogaus žvilgis at

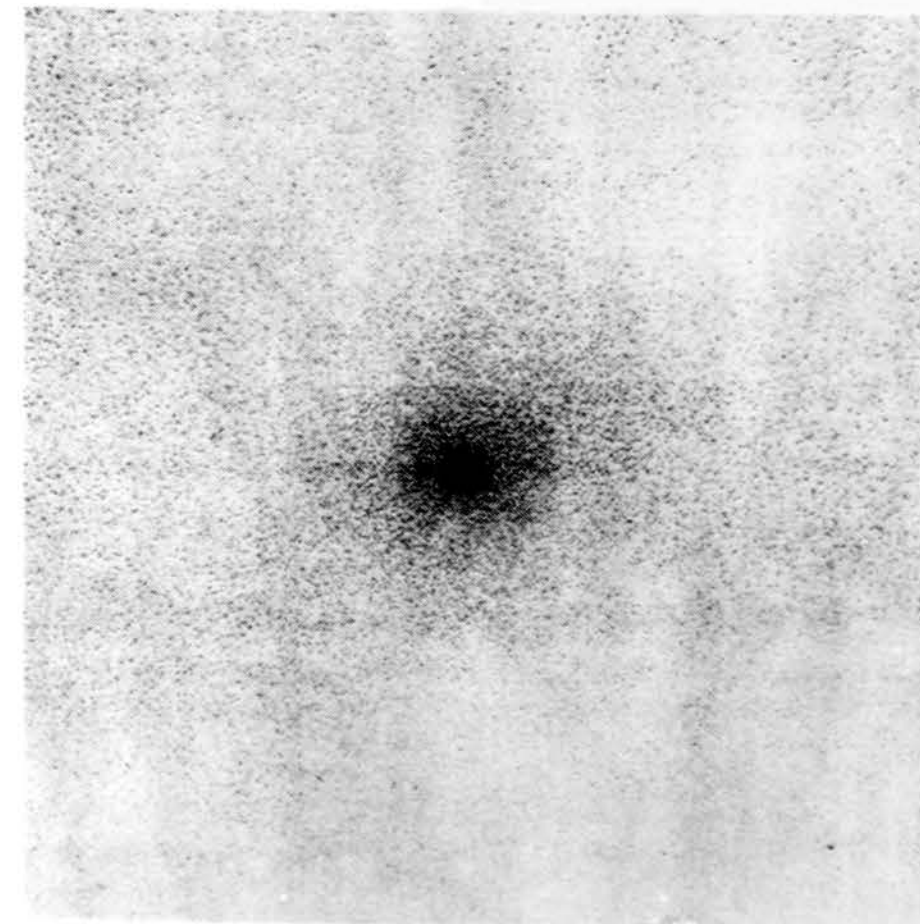
kreiptas į save. Aplinka atspindi jo vienumą savo tuštume, nepaliečiamume. Laiko tėkmė sustojusi — užšalusiam momente pagautas vienišumas. Tooker vaizduoja požeminio traukinio koridorius bei senelių prieglaudą. Matome paeiliui sudėstytas lovas ar išdėstytus koridorius su juose įterptais žmonėmis, kurie nužmoginti savo išore. Veidai panašūs į šmėklas — beviltiški, pagauti baimėje, neramume. Minio žmonės vieni, kaip pirštas. Kūnai sustingę judesy, nes nėra kur eit, kur sukstis. Jo stilius, formų pakartojimas, kartoja vienatvę *ad nauseam*. Marsh vaizduoja miestą — prie kino teatro reklamų ir traukinėlio vagone. Kuo daugiau žmogus užimtas, kuo daugiau tarp žmonių, tuo vienišesnis, nes jis atsisako kitą matyti. Vagone žmogus išsitiesia ant kelių sėdynių, ignoruodamas į save įsitraukusią moterį. Kiti stovi šalia reklamų, laukdami kažko, vispusiškai izoliacijos. Čia iškyla savi meilė, tik savo interesus žiūrėjimas. Problematiškesnis vienatvės vaizdavimas matomas nefigūratyvinuose darbuose: Pousette-Dart, Martin, Rothko. Pousette-Dart išbėsusiomis spalvomis, impresionistiniu teptuko brūkšniu atvaizduoja „imploziją“ — sukritimą į centrą. Tai psichinis reiškinys traukos į save, kuri yra būdinga vienatvės jausmui. Martin redukuoja vaizdą į lygiagrečių išdėstymą drobėje — pilką ant pilko — tuo pačiu sukurdamas labai savito, griežtai apibrėžto, suprastinto pasaulėvaizdžio schemą, tik jai pačiai tesu prantamą. Tai izoliacija nuo kitų. Rothko drobė — tamsiai žalias keturkampis ant juodo fono — pulsuoja liūdesiu. Visa paveikslas dvasia kalba apie užsidarymą savy. Tik per patį kūrybos momentą, tą kūrybinės kibirkšties išskelimą savyje, apvaldome vidinę kančią. (Rothko koplyčia Texas valstijoje susidaro iš sienose pakabintų didelių dvispalvių, tamsių drobių. Netrukus po to, Rothko nusizūdė. Tai pavyzdys jautraus žmogaus, kurs nors ir žmonių apsuptas, nepakelė vienatvės ir savo gyvenimo atbaiga savo kūrybai uždėjo tragiškumo ženklą).

Parodoj yra trys drobės, kuriose žvilgis į vienatvę kreipiamas iš religinio (tradiciniai supasto) taško. Tai Inman vienuolijos vidus, Tanner — Išganytojas ir Rauchenberg — kryžius. Inman gotiško vitražo rėmuose ir šaltų mūro sienų aplinkoj rodo suklupusį vienuolį ties kryžiumi. Bendra nuotaika atšiauri tikram susikaupimui, kur jaučiamas Dievo artumas. Čia vienatvė tolimo Dievo šaltoj tuštumoje. Tanner vaizduoja ne tiek kenčiantį, kiek vienišą, melancholišką Kristų kurio žmogiškumas, ribotumas, nustelbia antgamtinį momentą. Rauchenberg kryžius — vienos spalvos su fonu. Tai pati „medžiaga“ panaudota ir kryžiui ir fonui padaro jį beveik ikona, o sudaiktina.

Teigiamesnį žvilgį į vienatvę pateikia ankstyvesnieji darbai, mažiau ar daugiau įkvėpti (Nukelta į 4 psl.)

Ivan Le Lorraine Albright (gimęs 1897) Nebuvo gėlių šį vakarą (aliejus) 1929

Richard Pousette-Dart (gimęs 1916) Sukrintanti šviesa nr. 2 (aliejus) 1968-69

PEN Klubo kalinamų rašytojų komiteto pranešimas

Septyni lietuviai išvardinti Tarptautinio PEN klubo naujame pranešime apie visame pasaulyje kalinamus rašytojus ir žurnalistus. Tai Gintautas Išmantas, Petras Pečiūnas, Viktoras Petkus, Vytautas Skudis, Algirdas Statkevičius, Antanas Terleckas ir dabar ištremtie esantis Julius Sasnauskas. Kalinamų rašytojų komiteto paruoštas pranešimas buvo diskutuojamas š.m. lapkričio 18 ir 19 Londone vykusiame pasaulinės rašytojų organizacijos suvažiavime, kuriame dalyvavo ir poetas Tomas Venclova, atstovaujantis egzilių autorių centrui.

I PEN klubo pranešimus įtraukiami ir žurnalistai bei savilaidinės spaudos darbuotojai, sumiti už savo įdėjų reikimą. Dvidešimtį įvairiuose pasaulio kalėjimuose uždarytų rašytojų bei žurnalistų savo garbės nariais yra priėmę įvairūs PEN klubo centrai. Jų tarpe randame ir Viktorą Petkų, kurį yra „priglaudę“ škotų PEN centras. Apie juos informuojama spauda, rašomi laiški juos įkalinusių vyriausybų pareigūnams.

Kalinamų rašytojų komiteto pirmininko Michael Scammell duomenimis, šiuo metu visame pasaulyje apie 500 rašytojų ir žurnalistų yra už grotų. Beveik pusantro nuosimčio jų lietuviai — nepaprastai skaudus nedidelės tautos įnašas.

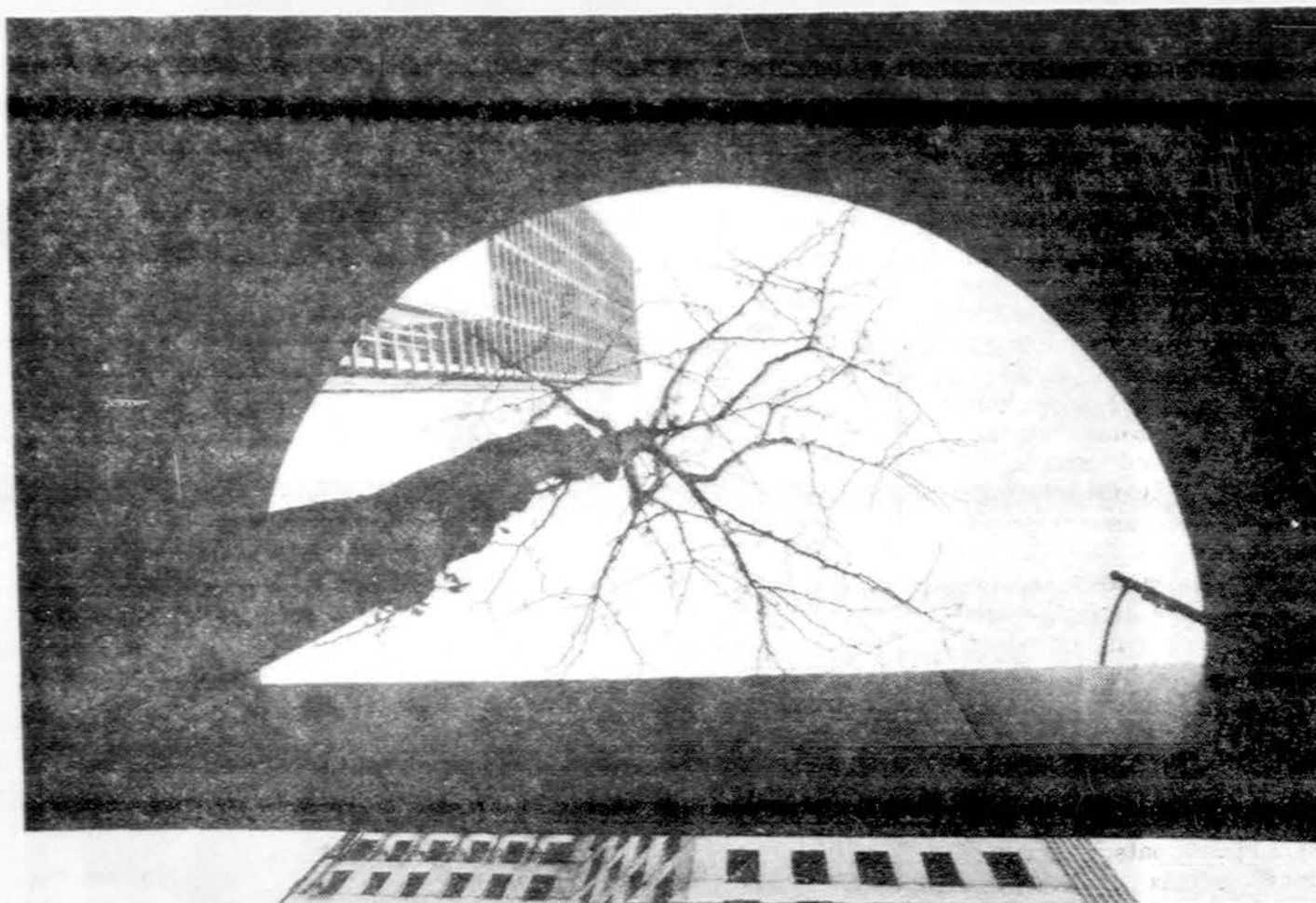
Pranešime rašoma, kad jokioje kitoje šalyje tiek rašytojų ir žurnalistų nevargsta kalėjimuose ir konclageriuose, kaip Sovietų Sąjungoje, ir jų skaičius kasmet didėja. Minimieji eštas Mart Niklas ir latvių poetas Alfreds Zariņš. Dabar kalinami 24 ukrainiečių rašytojai ir žurnalistai, o septyni tremtie. Neseniai sumintas ukrainiečių literatūros dėstytojas ir poetas Michailo Horyn nuteistas dešimčiai metų lagerio ir penkeriems metams tremties už savilaidinius raštus Ukrainos tautiniu klausimu. PEN klubas stengiasi sužinoti apie liepos mėnesį suareštuoto rusų rašytojo Rostislavo Jevdokimovo likimą. Taip pat reikiama rūpestis už savilaidinio žurnalo „Poiski“ redagavimą suimtojo Leonido Borodino ir Glebo Pavlovskio būkle. Feministei rašytojai Natalijai Lazarevai nepadėjo prisipažinimas kalta ir kaltės primetimas daugeliui kitų asmenų — ji nuteista kalėti ketveriems metams griežto režimo stovykloje ir praleisti dvejius metus ištremime. Vėliausiomis žiniomis, Rusijos Federatyvinėje respublikoje suminta daug žmonių ryšium su vadina-mąja „socialistų“ byla.

PEN klubo pranešimas informuoja, kad per pastarąjį pusmetį iš kalėjimų paleistas nemažas skaičius lenkų rašytojų ir žurnalistų, įskaitant Lietuvoje gerai žinomą Viktorą Vorošilskį. Tačiau dvidešimt jų tebėra areštuoti ir dauguma tebelaukia teismo. Publicistas Jacek Kuron, istorikas Adam Michnik, matematikas Henrik Wujec ir žurnalistas Jan Lytinski kalinami „nusikaltimais prieš valstybę“, už kuriuos gresia mirties bausmė. Čekoslovakijoje atidėta į šalį, bet nepa-naikinta byla šešioms rašytojoms; tebekalinamas žymus dramaturgas Vaclav Havel. Keli rašytojai paleisti iš kalėjimo Jugoslavijoje, o Rytų Vokietijoje po trejų metų suteikta laisvė Manfred Bartz, kuris išvyko į Hamburgą.

Žvelgiant į Aziją, padėtis blogiausia Vietname, kur 60 rašytojų ir žurnalistų tebėra kalėjimuose ir „perauklėjimo stovyklose“, paleistiesiems neleidžiama įsidarbinti, neduodama maisto kortelių, draudžiama emigruoti. Pietų Amerikoje daugiausia rašto žmonių kalinama Argentinoje — 47; antroje vietoje Kuba su 22 kaliniais.

Tokį niūrų, bet tikrovišką vaizdą piešia Tarptautinio PEN klubo pranešimas apie kalinamus rašytojus bei žurnalistus.

A.L.

Northern Trust Banking Center, 120 East Oak street, 1982.

Algimanto Kežio nuotraukų paroda Chicago miesto tašiuo metu „Galerijoje“, 744 N. Wells, Chicago, Ill. iki š.m. gruodžio mėn. 23 d.

Nuotrauka Algimanto Kežio

NUOMONĖS IR PASTABOS

Rašytojus liečiantis pokalbis

Jurgis Jankus pokalbyje su Bernardu Brazdžioniu 1982 m. rugsėjo mėn. „Lietuvių dienose“ įdomiai apžvelgė šiandieninę lietuvių rašytojų padėtį. Kaip visad, J. Jankui netrūksta nei taiklaus žodžio, nei atvirumo, juo labiau entuziazmo. Todėl sunku praieiti, nepakomentavus bent kelių jo mintių.

Abejodamas kokios nors ypatingos rašytojo misijos būtinumu, J. Jankus nurodo pavergtą Lietuvą: ten į rašytojus žiūrima kaip į valstybės nuosavybę, jiems parti-ja skiria misiją rašyti vienaip ar kitaip. Tuo tarpu, „rašytojo teisė pačiam pasirinkti ir temas, ir problemas“.

I tai galima polemiskai tarti: ir kritikas kai kada yra teisus, keldamas kai kurių gyvybinių problemų apleidimą epinėje prozoje. Kaip atrodytų mūsų literatūra, jei visi prozininkai būtų rašę ir dabar rašytų tik legendas apie tolimus kalnuotus kraštus? Misią diktuoja pats gyvenimas.

Išėjimo rašytojų likimo reikalą J. Jankus liečia su jam gimta švelnia ironija. Jam atrodo, „išėjimoje buvo ir tebėra rašytojų perteklius, savotiška infliacija. Neproporcinga išėjimo gyventojų skaičiui“.

Teisinga pastaba. Kiekvienas knygų leidėjas įsitikino, kaip sunku rašytojų infliaciją dovi

išplatinti vis retėjančių skaitytojų tarpe. Dėmesys leidiniams yra menkas. „Rašytojas nėra laukiamas. Gal ir laukiamas, bet nemokama ar nesirūstama to parodyti“.

Prie šios užuominos norėčiau pridėti ir savo skatimą. Turime ne vien rašančiųjų perteklių, bet ir stirtas dailiai atspausdintos rašybos, dargi premijuotos, kurios vertė perdem infliacinę. Ar gali skaitytojas džiaugtis nekokybiškų raštų pasirodymu? Net ir geresnėse beletristikos knygose nereikalingų žodžių antplūdis, stilistinis gremėždiškumas ar įmantrumas, dar kalbos klaidos užmuša bet koki norą skaityti. Skubame, neatidžiai peržiūrime tekstus, prisipyrę bandome dažnu knygų atspausdinimu (savo lešomis) įrodyti, jog esame produktyvūs rašytojai, apie kuriuos bus rašoma enciklopedijoje. Šia yda pasižymi ir aspirantai į poeziją.

Pokalbyje minima rašytojų bendravimo stoka. Clevelande įvykęs rašytojų draugijos suvažiavimas „kažin kokia artuma nesuliepsnojo“. Kad draugija taptų „bičiulišku vienetu“, reikia dažnesnių susibėgimų, „galėtume kasmet surengti rašytojų stovyklą, panašiai, kaip rengia kitos organizacijos ar sambūriai“.

Tai tikrai geras būdas suartinti rašytojus. Stovyklavimas iš tikro turėtų daugiau patrauklumo, negu draugijos formalus suvažiavimas,

susijęs su svečių vežiojimu nakvynėn po miesto apylinkes, visokiems priėmimais, banketams... Stovyklaudami žmonės ne tik bendrauja, bet ir atstogauja gamtoje. Taigi, vienu šūviu nušau-namos kelios antys.

Minėtinas dar vienas pozityvus J. Jankaus pasiūlymas. Būtent: didesnė lietuvių vietovėse rašytojai (jei tik yra keli) sudarytų „mažus būrelius, kuriuose pasidalintų savo rašytojiškais planais, o jeigu nebūtų už uždary durų, gal ir ne vienas besidominčių ateitų, užsikrėtęs rašytojiška liga“.

Kodėl ne. Mūsųose yra pakankamai sarguliuojančių rašytojiška liga, nes mėgėjiškas rašymas kam yra tapęs naudinga psichine terapija. O kas gali žinoti, koks kūrybinis potencialas slypi taip prirašytuose pluoštuose. Žinoma, suėjimuose draugiškai susipažįstant su planais ar rankraščiais saikas yra būtinas, taip pat šio-čia kritika labai reikalinga. Antraip, bičiuliški susitikimai gali pavirsti tik vieno kurio raštingo autoriaus rečitaliais, arba menkaverčių tekstų kantriu klausymu.

Reikia sveikinti šitokius aktualių pokalbių. Jie pagyvina pastaruoju laiku išėjimoje beveik merdinčią viešą diskusiją tarp rašytojų. Galima viltis, kad atsirastų norinčių J. Jankaus mintis apsvaistinti ir gal netrukus įgyvendinti. Šiuo atveju organizatoriams, o ne siūlytojams priklausytų išskirtinė pagarba.

Pranas Visvydas

Nauja Algimanto Kežio nuotraukų knyga

CHICAGO / KEZYS, (išleista Loyolos universiteto leidyklos) — tai gražaus formato knyga, su įdomiu rinkiniu fotografijų iš mums pažįstamų ir mažiau pažįstamų vietų, rodančių Chicago naujoje ir neeilinėje perspektyvoje. Leidinio kaina — \$19.95.

Algimanto Kežio darbai pirmiausia patraukia žiūrovą savo neįprastu formų stiprumu. Tai tamsių ir šviesių formų tarpusavio žaidimas, kuris, ar paprastesnis, ar komplikuo-tas, bet visuomet tarp savęs surištas ir išbalansuotas — visada sudaro „pilną paveikslą“. Tokiam paveikslui nei pridėti, nei atimti nieko negali-ma.

Savo temų įvairumu bei savi-tų jų perdavimu A. Kezys vis iš naujo sugeba stebinti žiūrovą.

Linkusiam pasirinkti peizažus, kurie atitiktų jo „fotogra-fiškai“ asmenybei, Algiman-

tui Kežiui puikiai tarnauja didingi dangoraižiai, pasta-tų eksterjerai ir interjerai, atspindžiai, kolonos, skulp-tūros, aplamai — žmogaus sukurta aplinka. Iš šios gausios aplinkos jis „išima“ objektus, įdėdamas juos į stiprius forminius rėmus, tuo labiau pabrėždamas jų savy-bes.

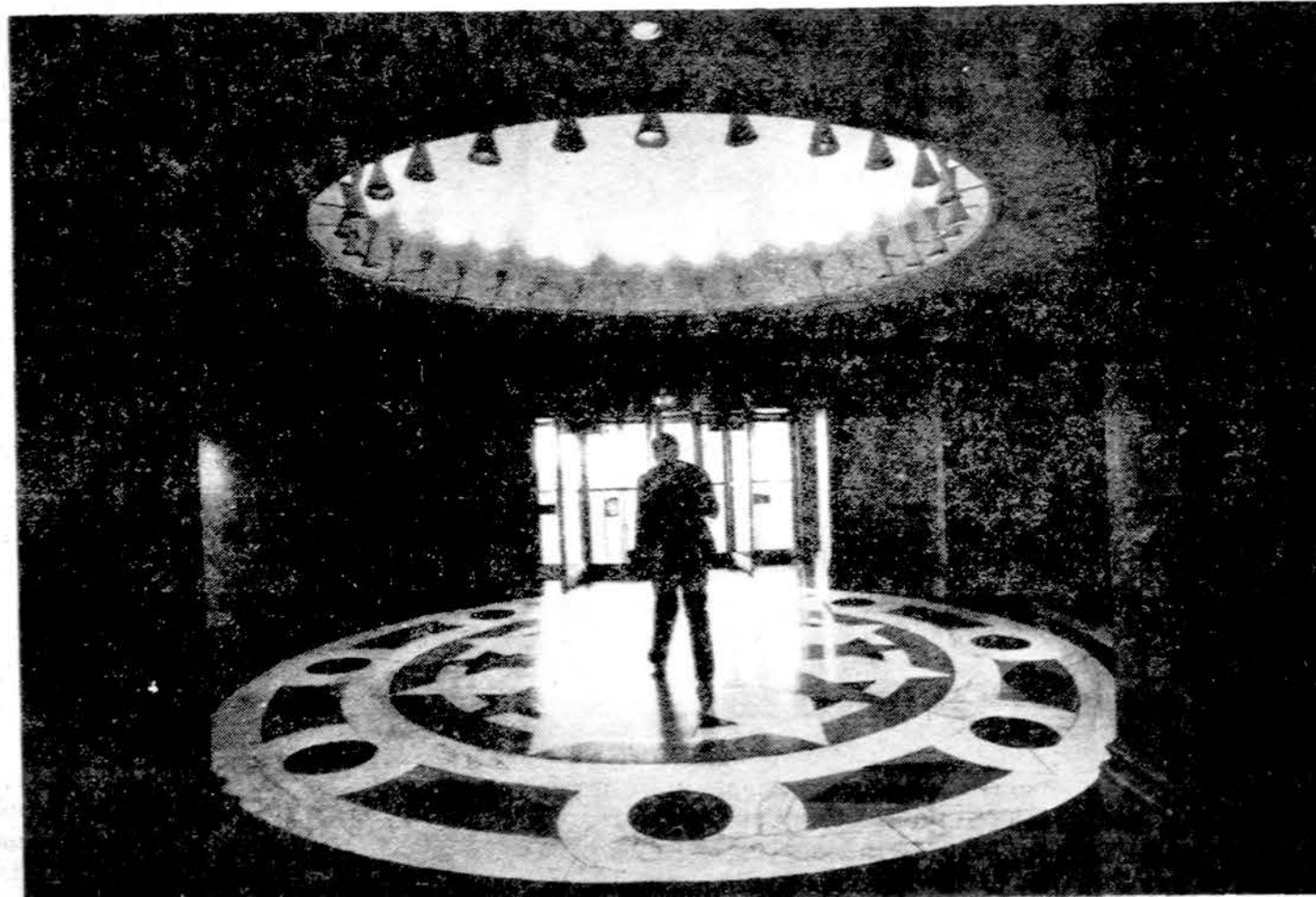
Pažįstami daiktai, perleisti per jo atrinkti ir perduoti suge-bančią prizmę, įvairiai veikia į žiūrovą. Dažnai jie suteikia estetinio pasigėrėjimo, nuosta-bos ir net bauginanti jausmą. Žmogus šiose miestų apibūdi-nančiose temose mažai tefigū-ruoja, o jei tai daro, tai tik kaip antraeilis veiksnys tame tiesių, gaubtų, vingiuotų, aukš-tyr ar žemyn einančių linijų pasaulyje.

Kaip į Chicago dokumenta-ciją, į šį gražų kūrinių rinki-nį man sunku žiūrėti dėl dvie-

jų priežasčių: pirma, tematika daugiausia pasirinkta paro-dant Chicago patrauklų „veidą“, fotomenininkui patinkamus elementus, kas tik dalinai reprezentuoja tikrąjį Chicago miestą; antra, A. Kežio stilius dažnai toks skirtingas, jog jis daugiau atskleidžia savo paties asme-nį, negu dokumentuoja tikrą to žodžio prasmę. Tai nėra blogai, nes dokumentavimui užtenka ir menkesnių fotografų, bet savitu regėjimo lobynu gali pasidalyti tik retas, o tarp retųjų ir A. Kezys.

Kaip bebūtų, CHICAGO/KE-ZYS, tai neeilinio fotome-nininko darbų rinkinys, kuriuo nebus nuviltas nei amato mėg-s-tas geras nuotraukų knygas, nei pastabus studentas, galintis sau pritaikyti belaisius fotografa-vimo principus.

Giedrė Vaitienė

Priegais, Stone Container Building, 360 North Michigan Avenue, 1982.

Nuotrauka Algimanto Kežio

Užtemimai ir kitokia padangių veikla

Gruodžio mėnesį padangių pa-taromąje dominuoja mėnulis. Mė-nesio viduryje jisai užtemdo sau-lę, o už poros savaitių ir pats užtemsta.

Saulės užtemimas įvyks gruodžio 15 d. Tai bus dalinis užtemi-mas, matomas visoje Europoje ir Viduriniuose Rytuose. Tik juo toliau į šiaurę, juo didesnis saulės gabalas bus mėnulio iškastas. Li-sabonov vos 2.5 nuošimčiai saulės regimo skersmens bus pridengta. Pabaltijo kraštuose bei Skandina-vijoje truputį daugiau, kaip pusė, Maskvoje 67.7 nuošimčio. O ten, kur Arkties apskritimas kerta Uralo kalyną, saulė pritems net 73.5 nuošimčių.

Visai kas kita bus su mėnulio už-temimu gruodžio 30 d. rytą. Tai bus pilnas užtemimas ir matomas visoje Šiaurės Amerikoje, prade-dant nuo Havajų salyno. Žemės pusiau - šėšelis užkris ant mėnulio 3 val. 22 min. ryto Rytų standarti-niu laiku (EST). Patsai šėšelis pa-lies mėnulio kraštą 4 val. 50 min., o totalumas prasidės 5 val. 58 min. ir baigsis 6 val. 59 min. Šėšelis nu-silinks 8 val. 7 min., ir pusiau šėšė-lis galutinai pranyks 9 val. 6 min. (Gyvenantiems kitose laiko zono-se teks atimti 1 valandą, vertiant į CST, 2 val. į MST, 3 val. į PST ir 5 val. į AHST). Vakariniėje ir centrinėje Šiaurės Amerikos dalyje, įs-kaitant ir Chicago, saulėtekis ne-sutrukdys užtemimo, nes saulė patekės į mėnulius nusileis, užte-mimui pasibaigus. Tuo tarpu į ry-tus nuo Baton Rouge, La. — Det-roit, Mich. linijos mėnulis nusileis dalinio užtemimo fazėje. Tad Cle-velandas, Pittsburgas, Torontas, Bostonas, New Yorkas, Philadel-phia, Baltimorė, Washingtonas ir visa Florida užtemimo pabaigos nematys.

Merkurijus ir Venera šio mė-nesio pabaigoje pereis rytų elongaci-jon ir bus matomi vakarais pietryčių pusėje, maždaug pus-valandžiui prabėgus nuo sau-lės laidos. Iškoti jų reiktų žemai, paliai horizontą. Venera žibės

šviesiau, negu Merkurijus, bet pa-starasis bus kiek aukščiau ir į kai-re nuo Veneros. Taip juodu drau-gaus sau padangėje maždaug nuo gruodžio 20 iki sausio 15 d. Aplai-mai Merkurijų sunku pastebėti. Būdamas artimiausia saulės pla-neta, jis dažnai slepiasi jos spin-duliuose. Šį mėnesį susidaro reta proga jį pamatyti. Tik neilgam. Būdami žemai horizonte, Merku-rijus ir Venera greitai nusileidžia, prieblindai besibaigiant.

Marsas irgi matomas vakarais pietryčių pusėje, tik gerokai aukš-čiau Merkurijaus — Veneros pore-lės. Jį galima bus pastebėti, be-veik valandai prabėgus nuo saulėlydžio. Deja, Marsas įspū-džio nedarys. Jis spindės silpniau už Merkurijų ir Venerą, ir jo spin-dėjimas, laikui bėgant, vis silpnės ir silpnės, nes Marsas, bėgdamas į kitą saulės pusę, toliau nuo žemės. Ateinančių metų birželio mėnesį jis pasieks konjunkciją, t. y. regai-mai susilies su saule ir tada visai pasislėps jos spinduliuose. Ir išni-rės iš konjunkcijos glėbio, jis vis dar bus silpnutis, neryškus, kol priartės opozicijos periodą 1984 m. gruodžio mėn. Tada galima bus gerai jį pasisižūrėti. Per telesko-pus, aišku.

Jupiteris dabar šviečia rytme-čiais. Mėnesio pradžioje sunkoka bus pastebėti, nes jis pateka prieš pat saulėtekį. Tačiau vėliau bus geriau, nes Jupiteris kils vis aukš-čiau ir tekės anksčiau, kol mėne-sio pabaigoje taps visai patrauk-liu padangių objektu anksti besikeliantiems mėgėjams. Ieško-ti jo pietryčiuose.

Saturnas įspūdingiausia šio mė-nesio planeta, pakibusi pietryčių padangėje, tarytum rytmetinė žvaigždė. Nors Saturnas spindės silpniau, negu Jupiteris, bet jo di-dinga žiedų sistema visada įspū-dinga, net ir mažo teleskopu ste-bint. Žiedai bus pakreipti į mūsų pusę apie 16 laipsnių kampų. Sa-turnas tekės keturias valandas prieš saulėtekį ir kabės padangėje apie 20 laipsnių virš horizonto.

Uranas tik mėnesio pabaigoje išlįs iš po saulės skverno, pabaig-s konjunkcijos procesą. Mato-mas rytmečiais prieš pat saulėte-kį. Nebus lengva pastebėti.

Neptūnas dabar maudosi sau-lės spinduliuose, nes jo konjunkci-ja įvyks gruodžio 18 d. Dėl to pla-neta visą mėnesį bus nematoma

AR

Kertinė parastė

(Atkelta iš 1 psl.) nelengvas. Jei mes dar verti-nam savo knygą, turime ver-tinti ir knygnešius, jų neuž-miršti. Kiek gi ilgai gali žmogus išverti, jei jo triūso niekas neįvertina, niekas nepaploja per petį ir nepa-sako, kad, brolau, tikrai gerą darbą dirbi, dirbk ir toliau?

Bet kaip padėkoti tiems darbštiems ir pareigingiems knygų nešėjams? Be abejo, toki Los Angeles Prizintai, Clevelando Žilioniai, Detroito Čizauskai, ar jau iš rikiuotės pasitraukę Rochesterio Sabai-liai yra gal per maži taikiniai mūsų Kultūros tarybos ar Lietuvių fondo tūkstantinėm. Tačiau jau bent vietinės LB apylinkės turėtų atkreipti dėmesį į savo užmirštuosius darbuotojus ir rasti būdą jų nuopelnus išskirti viešumon. Juk savaitgaliniai knygų sta-lai yra apylinkės kultūrinio darbo dalis. Jie rodo, kad apy-linkės žmonių lietuviškas samoningumas dar nedingęs.

O ką galim mes pavieniai, nesuorganizuoti žmonės, save kultūringais laikantieji? Pa-prastas reikalas — šį mėnesį prieinam prie platintojų stalo, nuperkam dvi, tris knygas ir mūsų dolerius primančiam žmogui dėkingai nusi-šypsoms.

Stasys Skobis

Lietuviai De Paul konservatorijos scenoje:

Rūta Pakštaitė

Išvaizduokime, kad Chicagoje užauga du lietuviukai, kurie, čia pramokę smuikuoti, tolimųjų studijų išvyksta į svečias šalis ir ten netrukus išsikovoja pasaulinio rango smuikininkų vardą. Ir štai šie virtuozai kiekvienas atskirai sugrįžta į gimtąją Chicago duoti lietuviams koncertą Jaunimo centre. Tik vienas savo koncerto tautiečiams programai pasirenka Bacho partitą, Mozarto, Brahmsio ir Gaidelio sonatas, o antrasis — Sarasatės „Čigonų dainas“, keletą Wieniawskio valsei ir Warsawskio tangų, galop dar „O čiči, čiči“, „Mergelės rauda“ ir „Amelijos meilės sapną“ ir pora lietuviškų „kavalių“. Dauguma publikos, žinoma, dėl pirmojo virtuozo repertuaro tik pečiais trūkčioja („kodėl gi negalėjo pagroti ko nors linksmesnio, suprantamesnio?“), o dėl antrojo — iš džiaugsmo klykia („tai bent skripka valdo — net geriau už tą vieną čigoną, ką anais laikais Konrado kavinėje čirpino!“).

Tačiau — katras iš šių dviejų virtuozų labiau gerbia savo klausytojus tautiečius, į juos žiūrėdamas ne iš aukšto, o kaip į lygiavertę didesniųjų tautų išprususioms auditorijoms? Ir katro repertuarinė laikysena integresnė, ištikimesnė didelio menininko pašaukimui?

Šia problema tenka spresti ne tik fikciniam smuikininkams, bet ir realiems mūsų solistams — tiek į „placuosius vandenius išplaukusiems“, tiek, drūtaiariant, „savose balose besitaškantiems“. Puikiai ją išsprendė prieš kelis mėnesius retam koncertui pas mus sugrįžusi Miuncheno „bayerische Kammerseängerin“ Lilija Šukytė. Puikiai ją išsprendė neseniai ir Rūta Pakštaitė, nors ji dar tik trečių metų konservatorijos studentė, atlikusi itin brandų rečitalį lapkr. 14 d. De Paul un-to muzikos mokyklos salė. Tiesa, šis rečitalis buvo skirtas „ne mums“, bet jame dalyvavo daug solistės lietuvių pažįstamų, draugų ir giminių. Ir nors rečitalis buvo reikalaujamas jos ei-

Rūta Pakštaitė

namo mokslo kurso, repertuara, parodydama aukštą muzikinę kultūros lygį, pasirinko ir sustatė pati dainininkė. Net jei šiame koncerte būtų „katės cypė ir šunės staugė“ (tokių koncertų deja, kartais irgi tenka išgirsti), „kaltininkė“ būtų verta pagyrimo vien už pačios programos kokybiškumą, išbalansavimą, profesinį reiklumą.

Tačiau koncerte nei katės cypė, nei šunės staugė. Priešingai, solistė, palydima tai pianisto, tai didesnio ar mažesnio kamerinio ansamblio, nedidelę ir akustiškai dėkingą salę pripildė tokia tyra muzika, kokios nevisada girdime iš jau studijas baigusių ir pri-

pažintų mūsų dainininkų.

Pradėjo R. Pakštaitė viena iš J.S. Bacho 20-ies pasaulietinių kantatų, būtent nr. 202, vardu „Weichet nur, betruebtet Schatzen“. Šią kantatą bedainuojant, iš karto atsiskleidė viena solistės stiprybė: sugebėjimas perteikti teksto ir muzikos emocinę išraišką iš vidaus, vien frazavimo, dinamikos ir balso spalvos niuansais, nesigriebiant „išviršinės“ ekspresijos efektų. To bent Bachui kaip tik ir reikia — net kai dainuojama apie dviejų širdžių meilės sužydėjimą pavasarį. Solistės garsas be siūlių įsiliejo į ansamblių, kurį čia sudarė obojus (puiki obojistė Kathy Gleasman!), violončė-

lė, smuikas ir klavesinas.

Jei Bache Pakštaitė įrodė mokėjimą valdyti balsą kaip ansamblio instrumentą, tai trijose G. Donizetti dainose ji pasirodė jau visai kitokia: klasiško italų fasono subretė, koketiškai svaidanti bel canto frazių strėles virš gračių fortepijono „um-pa-pa“ akordų. Beje, kas pačios dainininkės širdžiai artimiausios vokiškosios kantata ar itališkosios kanzonė? To iš jos lygaus (ir lygiai sėkmingo) atsakymo abiem žanrams negalėjome patirti.

Lyg to dar neužtektų, po pertraukos Pakštaitė nėrėsi į svajingas Auvergne provincijos dainas, kurias spalvingai buvo harmoniavęs Marie-Joseph Canteloube (1879-1957). Beje, Canteloube paruošė pilno orkestro partitūrą devynių instrumentų ansamblui pritaikę Pakštaitės studijų kolega Michael Pisaro, pats ir dirigavęs. Visumos išpūdis — kerintis. Klausytojų ausis lyg šilkas glostė šis impresionistinis — švelniai modernistinis garsų audinys, kurio rašte iš visų linijų išsiskyrė, jo darną akcentuodamas, dainininkės plati, vientisa, juslinga kantilena (ypač dainose „Pastorelle“, „Jou l'pant d'o Mirabel“ ir „Bailero“).

Rečitalis užsisklendė trimis trumpomis, visai modernistinio sukirpimo dainomis, parašytomis to paties 22 m. studento M. Pisaro. Jei Auvergne'o melodijos klausytoją nukėlė į ramią gamtos ir pastoralinio žmogaus kontempliaciją, tai šie santūrios Pisaro gabaliukai poeto Donald Justice tekstams šią ramybę nuotaiškai dar sustiprino — individualios vienatvės ir prisiminimų linkme. Išvada: Pakštaitė jaučiasi namie ne tik baroko repertuare ir ne tik didžiųjų, ekstrovertiškų operinių rolių prieganyje, ji — ir meditatinės nuotaikos burtininkė, subtili koloristė (nors jos balsas gana lieknas, be turtingų obertonų ypač aukštutiniame registre).

Tarp dainininkės silpnųjų pusių reiktų paminėti dikciją, kuri apamai gan neaiški, nekalbant apie garsus, sudarantįs jai specialių problemų (pvz., vokiečių „ch“ ir „oe“, taip pat ir dvigarsis „st“, kaip pvz. žodyje „Lust“, kur „s“ turi būti aiškus ir „t“ smarkiai aspiruotas, bet be jokios palatalizacijos). Pakštaitė dainavo ne tik vokiečių kalba, bet ir Auvergne'o dialektu, itališkai (gal truputį per kietai), angliškai ir lietuviškai (vienam biso numeriui). Dikciją galima patobulinti, lygiai kaip ir kvėpavimo techniką, aukštų tonų laisvumą ir kt. dalykus. Fizinės laikysenos prasme gal per daug stagių, kampuotų judesių ir, kaip vienas sakė, akycių drėbčiojimo į visas puses.

Bet visi būtiniausieji ir svarbiausieji duomenys gerai dainininkei pasidaryti yra: jokių dvejonių nekelias muzikalumas, nedidelis, bet švarus, malonus ir ploto diapazono balsas, tobulas ritmo jausmas, tikslus klausas. Tokius privalumus turėdama, Rūta Pakštaitė vertia mus labai daug iš jos tikėtis.

M. Dr.

Ankstesnės problemos, pasireiškusios diapazono ekstremose, daugmaž sumažėjo, o publika, neįstėvusi iki pabaigos, su šūkliais palydėjo septynią dainą: „Nejauci pagiežos, nors širdis plyšta“. Prie sėkmingos interpretacijos prisidėjo William Buhr, gerai supratęs savo, kaip akompaniatoriaus vaidmenį.

Gyvenis antros dalies repertuaro, o gal apsiapratimas, išjudino ir atlikėją. Pažymėtina be prieštaičių atliktą ariją iš „Don Giovanni“, skaidriai nuskambėjusi „How do I Love Thee“ ir samoningai, išdaigingai perteikta B. Britten aranžuota liaudies daina „The Foggy, Foggy Dew“.

Nėra abejonės, kad Carmen Valenčiūnas-DeMichael turi potencialo reikštingai profesionalioje arenoje. Telioka klausyti — kada? Jaunas studentas yra geros rankos. Tvirtus pagrindus suteikiantis De Paul universiteto muzikos fakultetas ir balso lavinimo skyriaus vedėja Norma Williams yra ne vieną sėkmingai išleidę į „placuosius vandenius“.

Tegaila palinkėti gero vėjo! Emilija Sakadolskienė

Marija Stankus — Saulaitė

ATVAIZDAI

1.
Kad Tu
viena spalva sugrįžtum
tarp mirgančių dienos veidų.

Kad Tu
savu tembru kalbėtum,
ir garsas atitiktų žodį.

Juosta ruduo.
Tamsios žvaigždės liejasi;
klysta lapai be vardu,
tapatūs užmerktoms akims.

2.
Nereikia kalbėtis negalint.
Vietoj žodžio — daiktas.
Žmogaus meilė: žvilgsnis,
judesys, tam tikras būdas eiti,
pakelti galvą, pasitikrinti.
Juk viskas vietoje: kėdės,
stalas, langas į kiemą,
dūrys ir jų pasaulis, kiek
vienam kitoks, bet čia.

3.
Jai atskridus šiemet,
atrodė galima: kalbėti,
klausytis, suprasti,
norėti ir laukti.
Žodžiai rimavo kaip senais laikais.
Truputį pakeisk, šiek tiek įvesk,
ir pabaiga sutapus su sapnais.

4.
Toli
ir Tu esi,
kadaise artima,
brangi,
dabar viena

gerų akių, tvirtos širdies
pradžią.

5.
Tas pats
ir ne tas pats.
Aukštai pamėnai
gaisro, žemai
sprogimas
ir šalia —
rauda.

Tokia pirma
mūsų diena.

Antroji — beržynėlis,
dainos paukščių,
motinos rudos akys
ir tėvo aiški kalba.

Toliau, toliau.

Vienas ketvirtadienis:
nykimas, karstas, kapas.
Kartu
beribis laikas.

Du poliai,
sąmonė
viena ir ne viena —
brolio, sesers.

6.
Kai ko neužrašysiu:
žodžiai atiduoda.
Pasilaikysiu
debesuotą gintarą,
perlą, kaip mėnulį,
ametisto srovę,
aukso žiedą su vardu.

Solistė Rūta Pakštaitė, akompaniatorius Jonas Govėdas ir „Ramunėlės“ iš Ottawos, Toronto

Lietuvių Namų vyrų būrelis surengtame jaunųjų atlikėjų koncerte 8 m. spalio mėn. 16 d. Nuotrauka St. Dabkaus

Jauni talentai išeivijoje

Nors jau gerokai laiko praeinusi Rūtos Pakštaitės koncerto (8 m. spalio mėn. 16 d.), bet tai buvo toks įvykis Toronte, apie kurį verta plačiau pakalbėti. Pirmiausia, Pakštaitė yra dar labai jauna, bet jau daug pasiekusi.

Ji muzikos studijas pradėjo gan anksti. Pianino mokėsi penkerius metus pas muziką A. Kučiūną, toliau pas A. Jurgutį. Tuo pačiu metu ėmė smuiko pamokas pas P. Matiuką. Ties du instrumentai labai svarbūs dainininkams. Smuikas — klausai ir intonacijai išvystyti, o pianinas — ritmui. Balsą lavinti ji pradėjo pas Alice Stephens 1977 metais. 1980 metais įstojo į De Paul universiteto muzikos mokyklą Chicagoje specializuotis balso lavinime. Dabartinis metu ji studijuoja dainavimą pas prof. Norma Williams ir tęsia smuiko studijas pas prof. Eugene Grativich, šių skyrių vedėjas. Jai yra paskirta Balzeco muziejaus moterų draugijos muzikinė stipendija (1982) ir Lietuvių Fondo stipendija.

Dabar apie Pakštaitės muzikinį pasirodymą Toronte. Programą ji pasirinko neįprastą, bet įdomią. Keturi skirtingų tautybių kompo-

zitoriai, bet trys iš jų vienas kitam savotiškai artimi. J. M. Canteloube (1879-1957) — prancūzas, sužibėjęs daugiausiai liaudies dainų apipavidalinimu. Manuel De Falla (1876-1946) — ispanas, ispaniškų tempų inovatorius, naujų idėjų ieškotojas. Villa-Lobos — brazilas modernistas, įvairių ir naujų harmoninių spalvų ieškotojas. Ties trys kompozitoriai pastato nelengvus uždavinius jaunai dainininkei. Pakštaitė juos atliko gerai.

„Chantes de Auvergne“ — Auvergne ganyklų dainos yra nelengvas riešutas įkasti. Nelengva frazuotė reikalauja didelio atlikėjo įsitempimo. Visos keturios dainos: Lopsinė, Prie Mirabel tilto, Gegutėlė ir Piemenėlė Pakštaitės gerai atliktos. Jos frazavimas tikslus, intonacija gera ir balsas švelnus, neforsuojamas, pakankamai skambus, kad perduotų šių dainų nuotaiką. Canteloube turbūt ir nerasė tų dainų didesniame baleui.

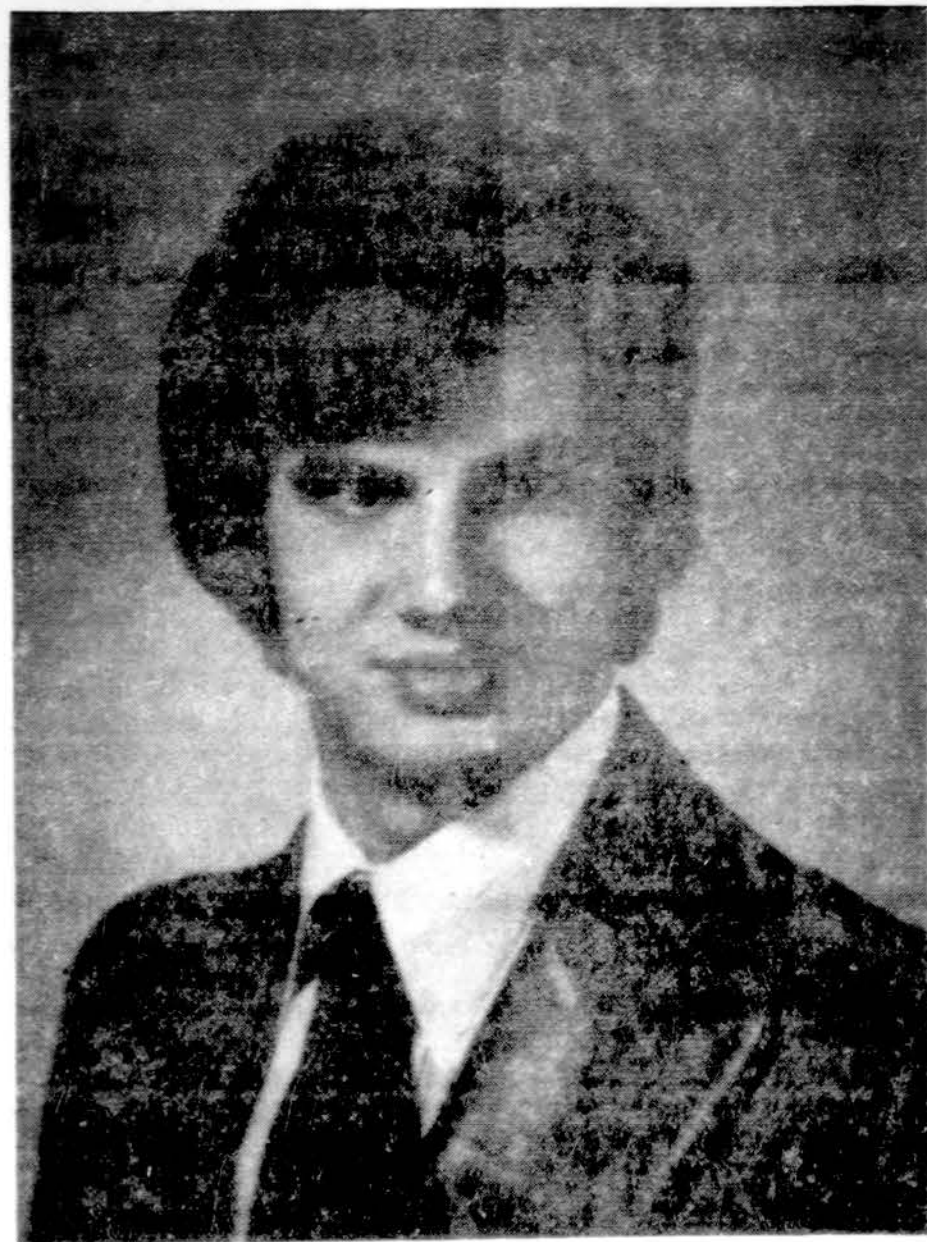
Manuel De Falla ispanų dainos reikalauja ugnies. Tai tipiški ispaniškos dainų rinkinys. Nors jis buvo susižavėjęs Debussy ir Ravel, jis vis tik kūrė jų stiliuje su ispaniška išraiška. Pakštaitė pasirinko tris jo dainas: Marokietiška

drobė, Lopsinė ir Dainelė. Šios dainose gal ir buvo pasigendama iprasto charakteringo De Falla atlikimo bruožų.

Villa-Lobos „Bachianas Brasileiras No. 5“ yra romantiškas modernistinis kūrinys. Būtu būtu jdomu, jeigu Pakštaitė būtų suradusi gitaros palydą. Bet visgi Villa-Lobos kūrinių atlikimas buvo įdomus ir gan tikslus.

Vis tik mums buvo įdomiausias V. Klovos „Ganyklų dainos“. Pakštaitė padainavo: Ralio, karvytės mano, Aš išginiau, Saulute motinute, užtekė. Klovos — semi-klasikas. Jo nuopelnai — keletas operų, daugelis suklestėjusių gražių dainų. Puikiai rašo palydas. Dainos jo paprastai skamba, bet giliai išjaustos. Pakštaitė galbūt geriausiai į jas ir įsijautė. Balsas skambėjo gan stipriai ir su reikiamu jausmu.

Jau dabar pastebimas Pakštaitės muzikalumas. Balso stiprumo pasigendama, bet atkreipus dėmesį į jos jauną amžių, pilnai tikiu, kad balsas sustiprės ir mes vėl turėsime naują ir gerą dainos prieauglį. Linkėtina jai neapleisti šios srities. Mums reikia naujų jėgų. Ir man atrodo, kad ji mūsų neapvils. V. Verikaitis

Carmen Valenčiūnas-DeMichael

Lietuvių religinė poezija

JUOZAS MASILIONIS

Vladas Kulbokas, LIETUVIŲ RELIGINĖ POEZIJA. Titulinį įrašą piešė Paulius Jurkus. Išleido "Krikščionis Gyvenime", 1982 autoriaus išlomis. Kaina \$7.00. Gaunama ir "Drauge".

Bet kokias istorijas rašant, daugiausia buvo laikomasi chronologinės eilės: anksčiau įvykis įvyko, pirmiau jis ir aprašomas, anksčiau rašytojas gimė, pirmiau jis ir nagrinėjamas. Turime daugybę ir vadovėlių, ir akademinių lygių Lietuvos istorijų ir lietuvių literatūros istorijų, parašytų šiuo metu. Vis buvo nedrįstama daryti išilginio pjūvio, vieną temą ar motyvą pasekti per šimtmečius. V. Liulevičiaus "Lietuvių tautos ir valstybės istorijos" vadovėlis (I-IV d., 1974-1977) betgi jau peržvelgia visą Lietuvos istoriją išilginiaisiais pjūviais, atskleidžia temomis. Panašiu keliu eina ir Pr. Čepėnas savo "Naujųjų laikų Lietuvos istorijoje" (1976), atskleidžia temomis nagrinėdamas 19 a. įvykius.

Rašytojus grupuoti ne chronologine tvarka, o temomis arba motyvais bene pirmasis pradėjo V. Mykolaitis - Putinas savo "Naujojoje lietuvių literatūroje". Konspetiviniai apžvelgdamas 19 a. praešaušinio laikotarpio palikimą, rado ten šias grupes (motyvus, temas): patriotinę, visuomeninę, liaudišką gamtinę, individualinę ir didaktinę prozos raišką. Tačiau šios rūšies vadovėlio neesulaukta.

Džiugu tad, kad neseniai (1982 m.) išėjo stambesnis Vl. Kulboko veikalas "Lietuvių religinė poezija", duodanti išilginį visos lietuvių literatūros pjūvį, kaip religinė poezija vystėsi, augo, brendė nuo pat pirmosios lietuviškos knygos pasirodymo ligi patų paskutiniųjų laikų.

"Religinę poeziją", autorius praplečia žodžiais, "nereikia ieškoti religinių tiesų ar problemų. Nepakanka ir religinių motyvų ar žodžių. Reikia, kad vaizduojamas pasaulis turėtų religinės dvasios, perkeltų į antgamtę" (9 psl.). Taip religinės poezijos samprata išplėtos, ir ją įeina ne tik bažnytinės giesmės, religinio motyvo eilėraščiai, bet ir kiekvienas poezijos kūrinys, turintis savyje bent kiek religinės dvasios.

Pirmiausia vis dėlto autorius apžvelgia giesmynus: protestantų, katalikų bei giesmynų ir maldynų po II Pasaulinio karo. Pirmojoje lietuviškoje knygoje, parengtoje protestanto M. Mažvydo (1547 m.), yra 11 giesmių. Ir paskui protestantai išleido daugybę giesmynų (to paties Mažvydo, Bretkūno, Zengštoko), kol po 99 m. nuo pirmosios lietuviškos knygos pasirodymo išėjo pirmasis katalikiškas giesmynas, parengtas S.M. Slavocinskio (1646 m.). Kai kurios vėlykinės ("Per tavo šventą prisikėlimą" ir kalėdinės ("Sveikas, Jėzau mažiausias") giesmės, perėjusios per Pr. Šrubausko "Balsą širdies" (1697 m.) — o paskui net 20 laidų), V. Valmiko "Giesmės nebažnas" (1819 m.), M. Valančiaus "Giesmių knyga, arba kantičkas" (1850 m.) per daugybę laidų pasiekė mūsų laikus.

Ligi II Pasaulinio karo "maldos ir giesmės buvo, sakykime, tautinio pobūdžio, bendros visiems katalikiškiems kraštams" (19 psl.). Dabar ir giesmės, ir maldos pradeda iškilti savoju tauta, jos rūpėsčiai ir vargai. Kondensuotoje apžvalgoje autorius iškelia visų šioje srityje pasidaryusių, ypač kun. St. Ylos, nuopelnus.

Antrajame knygos skyriuje atskirai peržvelgiamas Kr. Donelaitis ir iškeliama jo "Metų" pagrindinė idėja: "Dievas žmogų leido į pasaulį, paskirdamas vietą ir darbą. Jis žmogui rūpinasi, bet kartu reikalauja sąžiningai atlikti savo pareigą, dorai gyventi..." (25).

Toliau rašytojai suskirstomi grupėmis tradiciniai chronologiniai eilės: Devynioliktas amžius iki "Aušros", Tautinio atgimimo laikai, Po spaudos atgavimo išaugusi karta, Nepriklausomos Lietuvos poetų karta, Tremtyje išaugę, Vakarų pasaulio sūtemos ir pragiedruliai ir Okupuotoje Lietuvoje. Plačiau panagrinėta daugiau kaip 50 lietuvių poetų.

VI. Kulbokas kiekvieno nagrinėjamo rašytojo religinę poeziją apibūdina vienu ar keliais labai taikliais sakiniais. Iš A. Strazdo poezijos "dvelkia natūralus ir krikščioniškas įsitikinimas" (32 psl.), o jo parašyta ir daugiau kaip pusantro šimto metų lietuvių bažnyčiose giedama "Pulkim ant kelių" — "išreiškia gilų, nužemintą ir karštą lietuvių tikėjimą ir maldą palaimos savo namams ir laukams, žemėje taikos, ramybės ir sveikatos, o po mirties dangiškojo rojus" (34 psl.). A. Vienažindys gražiai išreiškia Dievo ilgesį, A. Baranaukas — pasitikėjimą Dievo Apvaizda. Visų šių trijų poetų prašymai Dievui — prašymai sau, žmogui, krikščioniui (su mažomis išimtimis A. Baranauko kūryboje).

Maironis, tautinio atgimimo poetas, tautos atgimimo pagrindinis padėjęs religija. Lietuva atsibus, nes "Kryžius gyvatą žadėjo". To dar negana. Maironis bene pirmasis savo poezijoje pradėjo melstis už savo kraštą, ne sau, kaip žmogui ir krikščioniui, prašydamas malonį, bet tautai, Lietuvai. Ryskiausiai tai atsispindi paskutiniam "Kur bėga Šešupė" posmelyje, virtusiam giesme "Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį". Autorius šio posūkio pakankamai neišryškino. Maironio giesmės "Marija, Marija", "Aušros Vartų Marijai", "Giesmė Kristui Karaliui" ir dabar tebegiedamos.

Po Maironio melstis už Lietuvą — nebe naujiena: tai daro ir A. Jakštas, ir M. Gustaitis, ir visa eilė kitų poetų, išaugusių po spaudos atgimimo. Religinės dvasios nestingia nei simbolistui J. Baltrušaičiui, kuriam žmogus "tai Dievo paveikslas. Jo pašaukimas — papildyti Dievo kūrimo darbą žemėje" (118 psl.). Anot Vl. Kulboko, "nei Dievas, nei tėvynė nėra jo (t.y. V. Mykolaitis - Putino) kūrybos centras... Betgi jo poezijoje turi vietos ir tėvynė, ir Dievas" (122 psl.). Nuo Putino "Rūpintojėlio" laikų daugelio poetų yra liesta ši tema, ir, žinoma, būtyjoms ją atskirai religinė poezijoje paskirti, lygiai kaip ir kitus įvairiausių religinės poezijos variantus.

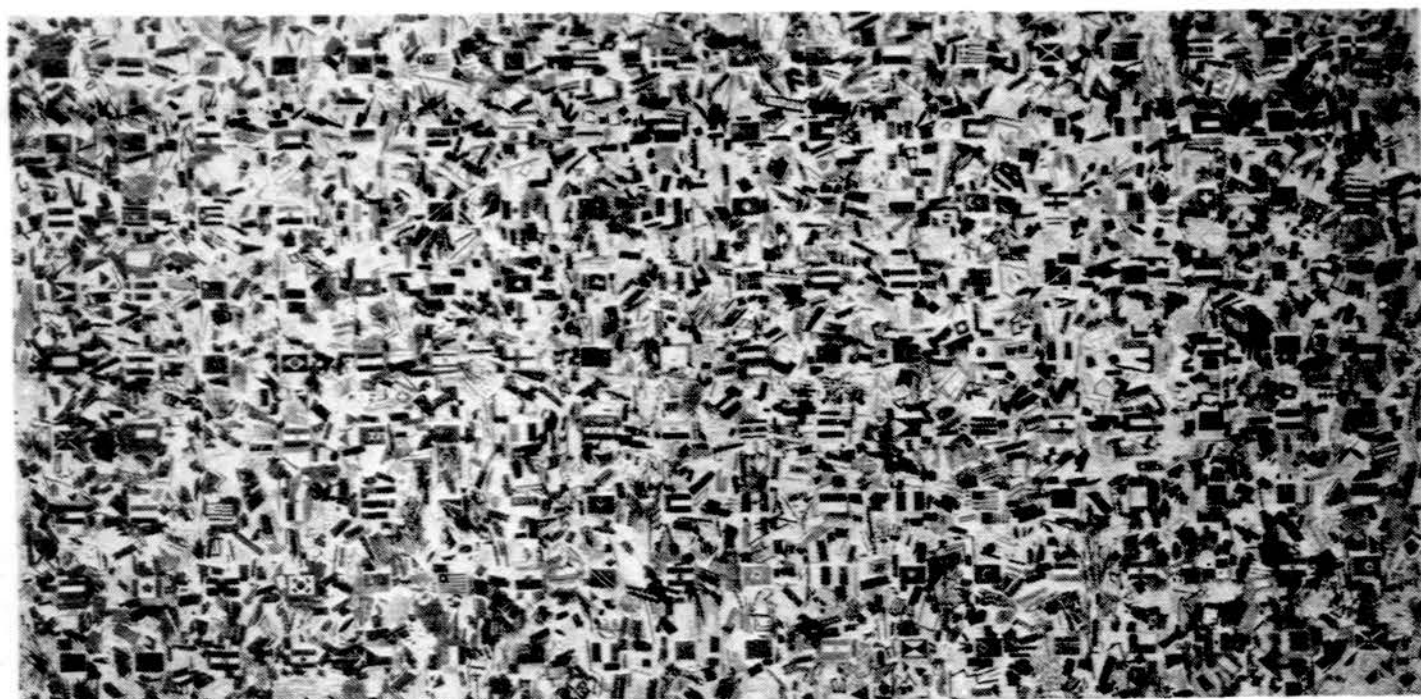
Religinę poezijos studijos autorius randa ir tokių poetų poezijoje, kurie, kaip senųjų lietuvių Amerikoje sakoma, buvo "nebažnytiniai".

Pradžią padaryta. Padarytas vienas lietuvių literatūros išilginis pjūvis, peržvelgtą religinę poeziją. Būtyj gėra, kad tas pats autorius ar ir kiti padarytų daugiau tokių pjūvių, peržvelgtų ir kitų motyvų lietuvių literatūroje vystymąsi.

Knygos kalba gera, korektūros klaidų likę vos viena kita. Betypač poezijos citatos jų palikta daug, prieleidi net atskirus žodžius, cituojamas poezijos eilutes nedovanotinai sužalojant.

Vytauto Nako biustas
„Dainuoti — mano gyvenimas“, rašė Vytautas Nakas (1947.XII.4—1976.XII.21) viename paskutiniųjų savo laisvų. Solistui dainininkui ir muzikologui Vytautui Nakui š.m. gruodžio mėn. 4 d. būtų suėję 35-ri metai.

Kęstutis Zepkus

Nusitautinimas (aliejus, 8 x 16) 1982

John Weber Gallery

Rašytojo Vinco Krėvės minėjimą prisiminus

Prabėgo jau ne viena, bet kelios savaitės nuo nekasdieninės vakaronės, kuri buvo skirta Vinco Krėvės-Mickevičiaus šimtmečiui prisiminti. Tačiau neužteks dar kelių savaitų, kol šis vakaronė bus primiršta.

Penktadienio vakaronės pasidarytą prastai, mažai nustebinančios originalumu. Bet lapkričio 12 pasitiko mus pasikeitusi kavinės atmosfera: palei kolonas iškelti proektoriai, visada tamsus pulkas apšviestas, reguliarių paveikslų nebera, tik jauno, gražaus Vinco Krėvės susimąstiusi nuotrauka, jaukiai apšviesta! Nesustojančiam žmonių srautui pripildant kavinę, jautėsi pakili nuotaika, sudarydama daugiau kamertoninio teatro įspūdį.

Iš Bostono atvykęs rašytojas Antanas Gustaitis, pagrindinis ir vienintelis kalbėtojas, prabilo ir mus šiltai, nuširdžiai ir rimtai. Jis atskleidė Krėvės neįprastą atvaizdą, ne tik rašytojo, žmogaus, bet ir mokslininko, visuomenininko ir valstybininko. Tarpai pasveikindamas rimtą lengvą humorą, Gustaitis, pats gerai pažinęs Krėvę — buvęs jo mokinys ir kolega, ypač jautriai prisiminė rašytojo tikėjimą žmogui, net ir Molotovu, pas kurį jis vykęs su vilimti išgelbėti Lietuvą... Priminė jis mums ir okupantų Krėvės išmetimą iš Rašytojų sąjungos, ilgą jų neapsprendimą, kaip traktuoti Krėvę okupuotoje Lietuvoje... ir mūsų, išeivių užsirišusius abejojimus dėl Krėvės patikimumo. Gustaitis žodis buvo taiklus, šaltiniai paremtas ir vertas didelio dėmesio. Retai turima ir prasminga paskaita susirinkusiems atnešė didelį dvasinį pakylėjimą.

Tuo po paskaitos sekė Vinco Krėvės kūrybos ištraukos. Jeigu Gustaitis ne vieną nustebino savo „kita puse“ — nebe humoristo, bet jautraus ir gilaus žmogaus, tai jaunieji skaitytojai nelaukiant nudiagno. Puikiai pasirušę, didžiai susiklaudę, be mažiausio nekalbėjimo, pateikė Vinco Krėvės Rytų pasaką „Indas, kuriame karalius laiko savo geriausią vyną“ ir „Šarūno“ dramos epilogą.

Matėsi ir jautėsi stipri rezistencija, kuri išvedė jaunus skaitytojus per ne taip lengvą tekstą. Dialogų formoje skaitomas „Indas“, giliai prasmingas savo turiniu, gražia skambanti kalba, buvo perteiktas spalvingai, su

visom net ir mažiausiomis detalėmis. Nuotaikai sukelti padėjo subtili įžanginė ir baigminė rytietiška muzika (čia nejuokomis prisiminė senokai užgesęs „Pelkių žiburėlis“) ir švelnus apšvietimas (talkingų Vytauto Šumsko ir Jono Miglino valdomas). Žavėjo puiki Pasakotojos (Alvydė Eitūtė) tarsena, Karalaitės (Aleksandra Gražytė), kaprizingos vienuolės, užgaidos, Karaliaus (Robertas Vitas) — negražiausias, bet kilniausios sielos žmogaus išmintis. Visi jaunieji skaitytojai tikrai žinojo ką sako, ir jų sceninė teisybė tapo menu.

Kiek nustebino „Šarūno“ pasirinkimas. Tas sudėtingas, lyriniai epinis veikalas yra gana kietas riešutas net patyrusiems skaitytojams. Vėl gi čia buvo parinkta jauniešiams skaitytajams tinkama ištrauka. Pirmą kartą ksydūrėje kovoje su šarūnais kryžiuočiais ir tą kovą laimėję, jaunieji kariai yra apsuvaigę pergalę. Nuotaiką tik drumsčia vado — Šarūno, kritusio mūšio lauke, netekimas ir jo laidotuvų ruošs. Pokalbis su bajorais ir Krėvės Krėvių pertraukia vaidilą Rainys, primindamas, koks didis galiūnas žuvo kovoje. Tarsi Šarūno dvasia — jo sąžinė, vaidila, lydimas kanklių garsu, išsako Šarūno tikslus ir siekius — sujungti Dainavos kraštą į vieną galingą ir plačią valstybę. Ant Šarūno kapo iškyla Mindaugas, kuris prisiekia tėvų pelenais ir šventa ugnimi eiti Šarūno keliu, kol „Vienas bus tėvynėje valdovas, kaip viena tėvynė“.

Platesnį įvadą „Šarūno“ epilogui pateikė režisierė Dalia Sruogaitė-Bylaitienė. Nuskambėjus lietuviškų trimių garsams, šviesa užliejo skaitytojus. O jų būta visa dešimtis: pasakotoja — Aleksandra Gražytė, kariai — Audrius Kirvelaitis, Vytenis Kirvelaitis ir Audrius Viktoras, bajorai — (vyresni dalyviai) Julius Lintakas, Henrikas Paskevičius ir Rimas Vėžys, Mindaugas — Robertas Vitas ir vaidila — Rainys — aktorius Algimantas Dikinis. Ir vėl stebėjome miniatūrinį spektaklį. Daliai vyriausiosios, bet savo vaidmenis įsijautusiai išgyveno. Gražu buvo žiūrėti, kaip į ansamblių darniai įsijungę vyresnieji, o didžios padėkos tikrai nusipelnę aktorius Algimantas Dikinis, kuris, anot Bylaitienės, nerodydamas nei išdūmo, nei puikiybės, dalyvavo saviveiklos pastangose.

Ir čia pastebėtas režisierės indėlis: nelengva mokyklinio suolo jaunuoliui vien tik jau perskaityti Krėvės sakinį, o mokėti „permeti jį per rampą“ — tai tikrai ne vienos dienos ruošimosi darbas. Buvo kreiptas dėmesys ir į kalbos bangavimą, ritmą bei tempą. Stebino visų dalyvių drausmingumas, pagarba daliajam žodžiui ir kukli laikysena.

Labai vietoje, labai apgalvotai buvo parinkta ištrauka iš paties Krėvės pasakymo apie savo kūrybą. Krėvė kalbėjo, o mes žiūrėjome į jo gražų profilį ir šiuropingai jutome, kad rašytojas šiame vakare tikrai yra mūsų tarpe.

Aktorius Algimantas Dikinis skaitė-deklamavo padavimą „Milžinkapi“. Buvo net keista, kad toks patyręs profesionalas „neiškrit“ iš ansamblio ir „nenuisė“ viso vakaro garbės. Ir nuotaika, ir subtilumas, nekalbant jau apie meistriskumą, Dikinis tęsė vakaro tikslą — atkelti Krėvės kūrybą ir visą jos grožį.

Vakaras tikrai įsimintinas savo rimtumu, turiningumu, meni-

kumu. Viso vakaro sumanytojai, pravedėjai ir atlikėjai Daliai nuosirdi padėka. Ji, pažinusi Krėvę nuo pat savo vaikystės dienų, atskleidė ji mums giliau, kaip rašytoja.

Nepamiršta taip pat parodyti iš Krėvės gyvenimo nuotraukų, laisvų, seniausių, bei naujausių išleistų knygų. Šiai parodėle ekspozicijos paskolino B. Kviklys, dr. V. Sruogienė ir D. Bylaitienė. Visą skoningai įrūšė Gražina Gražienė, kuriai talkino Bronė Stravinskienė ir dr. V. Sruogienė.

Dabar minime ir gerbiame daugelį, ir mirusių, ir gyvų. Todėl tikėtasi šiam didžiajam rašytojui pagerbti platesnio masto akademijos. Padėka Džukų draugijai, kuri nepamiršo savo tėvynainio. Po šios vakaronės apsupa malonus jausmas, juk Krėvę minėjo jaunimas, kuriam jis gi ir rašė! Ir tas rašytojo prisiminimas buvo toks nuosirdus! Juk tai buvo teatras miniatūroje, tai buvo naujo teatro pradžia! Dalia Bylaitienė su šiuo jaunų žmonių grupe visuomeniškai pasirodė jau trečią kartą. Be puošnių reklamų jaunimo teatras tyliai dirba, atnešdamas vis naujesnę nuostabą, vis idomesnį rezultatą.

D. Bilaisienė

Vienatvė — vidiniai pasauliai mene

(Atkelta iš 1 psl.)

Amerikietiško transcendentalizmo. Blakelock savo mėnesinio sonato rodo gamtą, atbaigta paslaptį. Ji traukia į save savotišką mistiką. Čia tinka Thoreau žodžiai: „Laimingiausias yra tas žmogus, kurį gamta pamoko kaip garbinti.“ Panašiai su Wyatt. Jis vaizduoja vieną pušį audringo gamtoje. Nors storakai, beveik abstrakti tepta dažų, tačiau pagrindinės formos sukuria vienatvės jausmą. Croysey, Homer, Hassam, Frieseke vienuomenį vaizduoja gamtos subtiliame džiaugsmo. Croysey, miško neišpasakytą vešlumą, šalia krioklio pasodina žmogų, kuris tokiu būdu tampa tos grandiozinės augmenijos maža dalele. Žmogus vienas, bet jis jaučiasi sutapęs su aplinka, įsijungęs į ją, ja bealsuojas. Homer atlošia į medį mergaitę miško gilumoje. Ji visa apsupta saulės, išsiliujusios medžių lapuose, žolėje. Ji pavargus, bet ne viena, nes smiaisi stiprybės iš gyvybės pulsuojančios aplinkos. Hassam pajūris mėnesioje impresionistiniai atvaizduoja nutilusios jūros vienatvę. Ramybė traukia traukia į save, ir ji tuo patrauklesnė, kad joje nėra žmogaus. Mėlyni dangūs, jūra ir pakrantė perkelti žiūrovo psichinės gelmes ir užburiantį vienumą. Frieseke, ankstyvo 20 šimt. impresionizmo atstovas, vienintelis rodo džiaugsmu trykštantį kūrinių. Jame gėlynuose paslėgti moteriški džiaugsmų žiedai. Ji taip įsijautusi aplinką, kad pati žiedu tampa, ir toji vienatvė skaidri ir giedra.

Kęstučio Zepkaus paroda New Yorke

Kęstučio Zepkaus tapyba šių metų rudenį buvo rodoma vienoje iškilniausių New Yorko galerijų — John Weber Gallery dailės sezono pradžioje, nuo spalio mėn. 9 iki 30 d. John Weber galerijos kai kurie dailininkai ir skulptoriai yra aprašyti modernaus Amerikos meno istorijos vadoveliuose. Si ir panašios galerijos kuria modernaus meno istoriją Amerikoje.

Zepkaus darbai šioj galerijoje susilaukė didžiausio pasisekimo. Jo drobės buvo parduodamos už 9, 12 ir 35 tūkstančius dolerių. Keturi iš aštuonių paveikslų parduoti, parodai dar nepasibaigus. Amerikos meno žurnalai „Art in America“ ir „Arts“ šiuo laiku, kaip ir anksčiau šią vasarą, spausdina straipsnius apie jo tapybą. Drobės didelės, dvejose iš jų — net 8 iš 16 pėdų abstraktai.

Kęstutis Zepkus, lietuvių kilmės dailininkas, puikiai kalbąs lietuviškai, kuria Amerikos meno istoriją modernia, originalia, šiuolaikine tapyba.

Vienoje drobėje Zepkus įjungia ir nepriklausomos Lietuvos vėliavą: geltona, žalia, raudona

(reprodukcijoje ji yra pirmame paveikslo trečdalyje, drobės viduryje). Vėliava įjungta tarp kitų 161 vėliavų. Visos vėliavėlės vienodo dydžio, sutelpančios į delną, yra tapusios dalim paveikslo abstrakto. Nors Lietuvos vėliavėlė labai tobulai nutapyta, ji niekuo nesisiskiria nuo kitų vėliavų. Šiandien „New York Times“ rašė, kad Kęstutis Zepkus yra vienas milijonas žmonių — tai ketvirtadalis viso pasaulio. Bet Zepkaus paveiksle ir kinų, ir lietuvių vėliavėlės tokio pat dydžio. Taip jau yra abstraktiam tapybos pasauliui. Visos vėliavėlės lygiavertės. Ne tik Ponui Dievi danguje — bet ir Kęstučiui Zepkui.

O būtyj dūmu sužinoti, ką jautė Kęstutis Zepkus, ką galvojo tuo momentu, kai tapė Lietuvos vėliavą? Ar čia tik geltona, žalia ir raudona spalvos? O gal tas kruopštumas ir tobulas atsidejimas, tapant vėliavėle, yra sukaupiant branduolinę jėgą, kuriant simfoniją meilės Lietuvai ir pasauliui?

Vida Kristolaitytė
New York

Šventojo didvyrio minėjimas

Tikintųjų pasaulyje nuostabiai išliko gyvas šv. Pranciškus Azyzietis, nors buvo gyvenęs prieš 800 metų. Šią sukaktį mini ne tik jo gyvenimo pavyzdį sekantys ordina, vienuolijos, bet ir didžioji katalikiškos visuomenės dalis. Tad prasmingos mūsų visuomenininkų pastangos praskleisti 800 metų uždangą ir parodyti šventojo didvyrio asmenį, kurio paskleistas idėjos ir gyvenimo pavyzdys net galingesni už destruktivinius šios epochos mokslo žmonių pasiekimus.

Is spaudos matyti, kad šv. Pranciškus Azyzietis minėjimą grandinė eina kone per visas lietuvių kolonijas. Chicago jį įvyko š. m. lapkričio 21 d. Jaunimo centre, surengtas keturių organizacijų: Lietuvių Katalikų mokslo akademijos Chicago židinio. Ateitinių sėdramųjų Chicago skyriaus, Lietuvių Moterų federacijos Chicago skyriaus ir Lietuvių istorijos draugijos. „Saulės Giesmėje“, mums išliko įamžintas šio tarptautinio šventojo dvasios atvaizdas:

— Tegarbina Tave, o Viešpatie, broliš vėjas,

Erdvės, debesys, giedra ir oro atmainos,
Per kurias Tu savo kūriniams teiki gyvastingumą...

Viso poemoj pabrėžiama gyvenimo palenkimas Dievo garbei, jo garbinimas ir klusnumas Jo Valiai. Pagal šį motto — ir pats minėjimas davė dalyviams tai, ką iš paskaitininkų ir menininkų turime savito ir mums brangaus.

Akademijos programą atidarė K. Pabedinskis, kun. V. Bagdavičius pristatė senąją paskaitininką iš tolimo Kennebunkorto, pranciškonų provincijai kun. Paulių Baltakį, OFM. Paskaitininkas labai vaizdžiai nušvietė šv. Pranciškaus gyvenimą bei idealus, net smulkiosiomis detalėmis. Jo paskaita išsami ir rūpestingai paruošta.

Minėję programą pravedė Matilda Marcinkienė. Dramos aktorius Algimantas Dikinis padėkavo šv. Pranciškaus „Saulės Giesmę“ (išversta St. Santvaro), palydimas Emilijos Pakštaitės kankliavimo. Tobulas šio kūrinio perdavimas — buvo „aura“ viso minėjimo!

• Muzikinę programos dalį atli-

ko retai girdimas saviveiklinis styginis orkestras, suorganizuotas prieš penktą metų muziko Mielulio, vėliau vadovaujamas Fausto Stroliaus, o minėjimo proga — diriguojamas svečio, jauno dirigento Arūno Kaminsko. Solo dainas, orkestro palydimą, dainavo Praurimė Ragienė. Orkestro širdį sudaro keletas nepaįstanciu entuziastų lietuvių — meninis vadovas ir dirigentas, o reikalui esant, orkestro smuikininkas Faustas Strolia; koncertmeisteris Povilas Matukas; pastaroju metu įsijungusi ir jo žmona — smuikininkė Vanda Matukienė, dr. Leonidas Ragas, Balyas Pakštas, Remy, Robert Mockus; nuolatinis tartininkas smuikininkas Mark Maden ir pagal reikalą samdomi instrumentalistai. Appalėjus styginio orkestro egzistencijos buvusias sunkenybes, šį kartą, vadovaujant Arūnui Kaminskui, orkestras atrodė labai pažengęs. Pats dirigentas neabejojimu muzikalumu bei pasitikėjimu laikymusi scenoje leido spėlioti, kad jam likimas rimtai rekomenduoja dirigento lazdele scenoje.

Programoje orkestro atlikti Divertimento Nr. 4 ir Kirchen-sonate Nr. 4 — Mozart ir Sonata D— moll — Vivaldi, gana reiklus, praskambėjo įtikinanti muzikalumu, nors pats styginis ansamblis buvo ypač „namie“, grodamas lietuvių kompozitorių kūrinius — Lietuviškių fantaziją — Vilainio ir Piesę — A. Jurgučio, bei palydėdamas solistes Praurimės Ragienės sudainuotas dainas: Tremtinį ir Yra Šalis — Šopagos, Ugnelė — Bražinsko, Birutės arija — Petrausko ir šv. Pranciškaus Maldą — Temple (lietuviškai). Pagal savo darbo sąlygas, ansamblis savo uždavinį atliko pasigėrėtinai. Galėjai jauti, kaip nuosirdžiai kiekvienas muzikas ir solistė scenoje atveria savo širdis publikai, kad tik būtų palaimintos aukštesniųjų grožio tų trumpos šventoj Pranciškaus minėjimo valandos. Atrodė, kad jie pilnai to pasiekė — ir styginis ansamblis savo puikiu skambesiu, ir Praurimė Ragienė, labai išpuosėlėjusi savo balso grožį. Tai liudijo ir publikos ilgos, karštos, beveik nepasotinamos katutės koncerto pabaigoje.

Iza Motekaitienė

Pati gi giliausia vienatvės aprašai šioje parodoje matoma Glifford mažo formato drobėje. Lengva praeiti, nepastebėjus jo mažo šedevro. Jis vaizduoja ūkininko sodybą prie iškirsto miško saulei nusileidus. Paskutinių spindulių prieblando vos matyti žmogus, sustojęs ties gamtos reginiu, tiesiog jausęs jį. Virš miško mėlynas kelias. Visa gamta, gerai įsižiūrėjus, kalba ne apie panteistinę, bet panenteistinę tikrovę: Dievo buvimas gamtoje ir šalia jos traukia sustoti prie didžiosios Būties.

Šis pergyvenimas įprasmina tikrąją vienatvę, pagal Thomas Merton. Savo autobiografijoje *The Sign of Jonas*, jis rašo kaip, rašęs laisvalaikio, eidavo į kalnus, pašlaites, pievas ir ten „aš sėdėjau ant akmenų“. Pagal jį, žmogus atsiskaito savyje, kad taptų visa kuo, identifikuodamas save su būties pagrindu, kuriame visa kūrinija save atranda, save pažįsta ir kurios bendras vardiklis yra Meilė.

Paroda vyks ligi gruodžio 30 d., Terra muziejuje, 2600 Central Park Ave. Evanston, Ill.